БЕЛАРУСКІ КАЛЕГІЮМ

Belarusian Collegium

# HOMO HISTORICUS 2016

## The Annual of Anthropological History

Edited by Aliaksandr Smalianchuk,
Doctor in History

БЕЛАРУСКІ КАЛЕГІЮМ

Беларускі калегіум

# HOMO HISTORICUS 2016

## Гадавік антрапалагічнай гісторыі

Пад рэдакцыяй
доктара гістарычных навук Аляксандра Смаленчука

ISSN 2424-5216
ISSN 2424-5224 (Online)

Рэдактар
доктар гістарычных навук Аляксандр Смалянчук

Рэцэнзенты:
доктар гістарычных навук Захар Шыбека, Універсітэт у Тэль-Авіве;
доктар Рымантас Мікніс, Інстытут гісторыі Літвы (Вільня);
доктар гістарычных навук Аляксандр Краўцэвіч, Варшаўскі ўніверсітэт;
доктар хабілітаваны Ганна Энгелькінг, Інстытут славістыкі
Польскай акадэміі навук (Варшава)

**Homo Historicus 2016.** Гадавік антрапалагічнай гісторыі / пад. рэд. Аляксандра Смаленчука. – Вільня: Беларускі калегіум, 2016. – 222 с.

*Homo Historicus 2016* працягвае традыцыі трох першых тамоў (2008, 2009 і 2012 гг.) з іх арыентацыяй на пашырэнне антрапалагічнага стылю мыслення ў аналізе мінулага. Большасць апублікаваных матэрыялаў датычыць феномену памяці ў самым шырокім яго разуменні.

# ЗВЕСТКІ ПРА АЎТАРАЎ

**Грунтоў Сяргей**, этнолаг, кандыдат гістарычных навук, навуковы супрацоўнік аддзела народазнаўства Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі. Сфера навуковых інтарэсаў: могілкі і мемарыяльныя практыкі, антрапалогія смерці, іканалогія і семантыка аб'ектаў сакральнай архітэктуры.

*Асноўныя публікацыі:*

• Грунтов С. В. Смерть и погребение у католиков Западного Подвинья в первой половине XIX века // Живая старина. № 3. 2012. С. 42–45.

• Грунтоў С. У. Мемарыяльныя помнікі // Нарысы гісторыі культуры Беларусі. У 4-х т. Т. 1. Культура сацыяльнай эліты XIV – пачатку XX ст. Мінск: Беларус. навука, 2013. С. 557–571.

• Грунтоў С. У. Практыка перапахаванняў у Беларусі ў перыяд Расійскай імперыі (па матэрыялах НГАБ) // Архіварыус: зб. навук. паведамл. і арт.; вып. 11 / рэд.: Ю.М. Бохан [і інш.]. Мінск: БелНДІДАС, 2013. С. 53–59.

• Грунтов С. Кладбище в аренду: места погребения в иудео-христианских имущественных отношениях и этнических стереотипах в Белоруссии в XIX в. // Круг жизни в славянской и еврейской культурной традиции / Отв. ред. О.В. Белова. М., 2014. С. 234–243.

• Грунтоў С. Помнікі і агароджы вішнеўскага ліцця ў Ашмянскім павеце // Беларусь праз прызму рэгіянальнай гісторыі: Ашмяны і Ашмянскі рэгіён : зб. навук. арт. / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі; уклад.: А. А. Скеп'ян, А. Б. Доўнар. Мінск: Беларуская навука, 2015. С. 383–396.

**Емяльянаў Сяргей**, магістр гістарычных навук. Даследуе гісторыю станаўлення палітычна-сацыяльнай сістэмы ў Полацкай зямлі IX–XIII стст., месца і ролю Полаччыны ў кантэксце гісторыі еўрапейскай Поўначы ранняга і высокага Сярэднявечча.

*Асноўныя публікацыі:*

• Емяльянаў С. П. Катэгорыя свабоднага насельніцтва старажытнарускай зямлі (на прыкладзе Полацкага княства X–XIII стст.) // Веснік БДУ. Серыя 3: Гісторыя. Эканоміка. Права. 2014. № 2. С. 7–10.

• Емяльянаў С. П. Рэлігійныя і палітычныя стратэгіі на еўрапейскай Поўначы X–XII стст. // Вестник ПГУ. Серия А. Гуманитарные и социальные науки. № 1. 2015. С. 13–17.

• Емяльянаў С. П. "Зямля" як арыгінальны палітычны тэрмін старажытнарускага часу // Европа: актуальные проблемы этнокультуры: материалы Междунар. науч.-теорет. конф., г. Минск, 22 апр. 2013 г. / Бел. гос. пед. ун-т. им. М. Танка, редкол. В.В. Тугай (отв. ред.), А.П. Житко, Т.А. Космач, и др. Минск: БГПУ, 2013. С. 136–138.

• Емяльянаў С. П. Полацкая зямля і Літва ў канцы XII – пачатку XIII стагоддзяў: погляд на аспекты ваенных узаемадачыненняў // Трэці Міжнародны Кангрэс даследчыкаў Беларусі. Працоўныя матэрыялы. Том 3 (2014). Kaunas: Vitautas Magnus University Press, 2014.

**Іванова Вольга**, кандыдат гістарычных навук. Скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт па спецыяльнасці "гісторыка-архівазнаўства". У 2009 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю. Працавала ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва. Адзін з распрацоўшчыкаў анлайн-праекта "Беларускі архіў вуснай гісторыі". Дацэнт кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Менск). Сфера навуковых зацікаўленасцяў: асабістыя архівы, тэорыя архівазнаўства, біяграфістыка, вусная гісторыя.

*Асноўныя публікацыі:*

• Іванова В. Кірункі антрапалагізавання архівазнаўства: беларускі досвед і перспектывы // Archiwa-Kancelarie-Zbiory. № 3 (5), 2012, Toruń. S. 95–109.

• Иванова О.С. Человек в архивных документах: направления поиска и изучения // Документ. Архив. Информационное общество: Материалы I Международной научно-практической конференции. Москва, 26–27 сентября 2013 г. / сост.: Е.М. Бурова, А.Ю. Кололеева. М.: РГГУ, 2014. С. 25–33.

• Иванова О. Проектирование новых видов архивов в Беларуси // Toruńskie konfrontacje archiwalne. T. 4: Nowa archiwistyka – archiwa i archiwistyka w ponowoczesnym kontekście kulturowym / Chorążyczewski Waldemar, Rosa Agnieszka (red.). 2014. Torun: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. S. 203–217.

• Іванова В.С. Прадмова, раздз. 1, 10–12, 14, 15, 22 // Архівазнаўства: дапаможнік / А.М. Бяляўскі і інш.; пад рэд. М.Ф. Шумейкі. Мінск: БДУ, 2013. 415 с. (С. 3–18, 152–188, 195–220, 385–396).

• Іванова В. Асабістыя архівы Беларусі канца XVIII – пач. XXI ст. Мінск: Зміцер Колас, 2014. 404 с.

**Кондратьєв Ігор**, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Коло наукових інтересів: історія дрібношляхетської верстви Київського воєводства Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої.

Сайт дослідника: http://www.igor-condr.narod.ru/.

*Основні публікації:*

• Кондратьєв І. Любецьке староство (XVI – середина XVII ст.). Чернігів, 2014.

• Кондратьєв І. Шляхта Любецького староства у 1571 р. // Беларусь і суседзі: шляхі фарміравання дзяржаўнасці, міжнацыянальныя і міждзяржаўныя адносіны. Зборнік навуковых артыкулаў. Вып. 1. Гомель, 2012. С. 6–10.

• Кондратьєв І. Древнерусские города-замки как центры формирования военно-служебного сословия Великого княжества Литовского // Древняя Русь и средневековая Европа: возникновение государств. Международная конференция. Материалы. Москва, 2012. С. 93–96.

**Kurkowska-Budzan Marta**, Assistant Professor at Department of History of Historiography and Methodology of History, the Institute of History at Jagiellonian University in Krakow, Poland. Her fields of interest are theory and methodology of history (oral history, grounded theory and discourse analysis in historical research, visual representations of the past), the history of popular culture in the nineteenth and twentieth centuries, historical anthropology of sport and leisure.

Marta Kurkowska-Budzan is the author of Antykomunistyczne podziemie zbrojne na Białostocczyźnie. Analiza współczesnej symbolizacji przeszłości (Krakow, 2009) and Historia zwykłych ludzi. Współczesna angielska historiografia dziejów społecznych (Krakow, 2003) and co-author of the first Polish textbook on oral history: Historia mówiona. Elementarz (Warszawa, 2008) as well as co-editor of anthology Oral History. Challenges of Dialogue (Amsterdam–Philadelphia, 2009).

She is a member of editorial boards of Historical Anthropology Yearly, Status Quo. Anti-disciplinary Journal and Historyka. Studies in Methodology, in years 2008–2012 she was a member of editorial board of Oral History Review.

**Мастяница Ольга**, PhD, младший научный сотрудник Института истории Литвы. Темы научных интересов: взаимоотношения литовского, польского и беларусского национальных движений в начале XX века, дворянство и национальные движения, формирование литовской интеллигенции.

*Основные публикации:*

• Mastianica O. Pravėrus namų duris: moterų švietimas Lietuvoje XVIII a. pabaigoje – XX a. pradžioje (monografija), Vilnius: LII leidykla, 2012, 344 p.

• Mastianica O. Bajoras, rašantis lietuviškai: arba kalbos ir tautinės tapatybės sąryšis Davainio – Silvestravičiaus ankstyvoje publicistikoje, «Archivum Lithuanicum», 2013, T. 15, p. 331-348.

• Мастяница О. Производство и репрезентация “своего” пространства беларуским национальным движением в начале XX века, “Ab Imperio”, 2015, nr. 1, p. 175–211.

• Мастяница О. Профессия и ремесло: трансформация понятий и их применение в описании изменений социальной структуры общества XX века // Социальные группы и их влияние на развитие общества в XVI–XIX веках = Grupy społeczne i ich wpływ na rozwój społeczeństwa w XVI–XIX wieku, сост. Т. Байрашаускайте, Vilnius: LII leidykla, 2015, с. 374–405.

**Пагарэлы Аляксандр**, магістр гуманітарных навук (2006 г., БДУ). Гісторык і антраполаг. Дактарант Інстытута славістыкі Польскай акадэміі навук. Кола навуковых зацікаўленняў: сацыякультурныя аспекты палітыкі і публічнай сферы, нацыянальная ідэнтычнасць і сацыяльныя змены ў міжваеннай Заходняй Беларусі, этнапалітыка на землях былога Вялікага Княства Літоўскага ў XIX – першай траціне XX ст.

*Асноўныя публікацыі:*

• Пагарэлы А. “За новы тып беларуса”: часопіс “25 сакавіка” (1936–1939 гг.) на фоне эпохі // ARCHE. 2014. № 7–8. С. 120–194.

• Пагарэлы А. Ментальная мапа “іншага”: “Усход” праз нямецкую оптыку. Liulevicius Vejas Gabriel (2009). The German Myth of the East. 1800 to the Present. Oxford-New York: Oxford University Press, 292 pp. // Палітычная сфера. 2013. № 21. С. 167–172 (рэцэнзія).

• Пагарэлы А. Каліноўскі ў пантэоне нацыянальных герояў БХД (1920–30-я гг.) // Кастусь Каліноўскі і яго эпоха ў дакументах і культурнай традыцыі. Менск, 2011. С. 157–165

• Пагарэлы А. Роля газеты "Biełarus" (1913–1915 гг.) у фарміраванні ўяўленняў аб нацыянальных каталіцкіх традыцыях сярод беларускіх сялян // Праблема вывучэння культурных сувязяў на этнакантактных тэрыторыях у славянскім свеце. Мн., 2009. С. 299–307.

**Сабалеўская Вольга**, гісторык і культуролаг, кандыдат культуралогіі, дацэнт кафедры філасофіі, паліталогіі і псіхалогіі ПУА "БІП – Інстытут правазнаўства" (Гарадзенскі філіял). Сфера інтарэсаў: гістарычная культуралогія, іудаіка, гісторыя габрэяў Расійскай Імперыі.

Аўтарка трох манаграфій і больш чым 90 артыкулаў.

*Асноўныя публікацыі:*

• Сабалеўская В. Спрадвечныя іншаземцы: старонкі гісторыі гарадзенскіх габрэяў. Гародня, 2000. 87 с.

• Соболевская О. Евреи Гродненщины: Жизнь до Катастрофы. Донецк: Норд-Пресс, 2005. 375 с. (у суаўтарстве);

• Соболевская О. Повседневная жизнь евреев Беларуси в конце XVIII – перв. пол. XIX века. Гродно: ГрГУ, 2012. 443 с.

**Слуцкая Людміла**, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры паліталогіі юрыдычнага факультэта БДУ. У 2009 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму: "Французскія левыя інтэлектуалы ў Савецкай Расіі ў 1917–1929 гг." Спецыялізуецца ў галіне франка-рускіх сувязей першай трэці XX ст., сучасных палітычных працэсаў.

Аўтар больш чым 40 навуковых прац.

*Асноўныя публікацыі:*

• Слуцкая Л. Феномен тоталитаризма в современной западноевропейской политологии // Вестник БГУ. Сер. 3. 2012. № 1. С. 56–59.

• Слуцкая Л. Деятельность Французской военной миссии в России (1916–1919 гг.) // Весці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. 2013. № 3. С. 77–81.

• Слуцкая Л. Анри Гильбо: «культурная пропаганда» французского интеллектуала (1919–1924 гг.) // Французы в научной и интеллектуальной жизни СССР в XX веке = Les Français dans la vie intellectuelle et scientifique en

URSS au XXe siècle / Ин-т всеобщей истории РАН; под ред. А.О. Чубарьяна, Ф.-Д. Лиштенан, С. Кёре, О.В. Окуневой. М.: ИВИ РАН, 2013. С. 240–250.

• Slutskaya L. Intelektualiści i władza – zagadnienie stosunków wzajemnych w XX wieku (Проблема взаимоотношений интеллектуалов и власти в XX в. – на русском языке) // Wspólnotowość i postawa uniwersalistyczna. Warszawa, 2012/2013. № 8. С. 209–214.

**Смалянчук Аляксандр**, доктар гістарычных навук (2002), др хаб. (2013), прафесар Інстытута славістыкі Польскай акадэміі навук. Рэдактар гадавіка антрапалагічнай гісторыі "Homo Historicus", навуковы кіраўнік анлайн-праекта "Беларускі архіў вуснай гісторыі", навуковы кіраўнік праекта "Гарадзенскі соцыум". Сфера навуковых інтарэсаў: гісторыя нацыянальных працэсаў на тэрыторыі "гістарычнай Літвы" на пачатку XX ст., вусная гісторыя, гістарычная біяграфістыка, сацыяльная гісторыя горада.

Аўтар больш чым 200 навуковых публікацый, у т. л. 5 манаграфій (адна ў суаўтарстве).

*Асноўныя публікацыі:*

• Смалянчук А. Паміж краёвасцю і нацыянальнай ідэяй. Польскі рух на беларускіх і літоўскіх землях. 1864 – люты 1917 г. 2-выд. Санкт-Пецярбург: Неўскі прасцяг, 2004. 402 с.

• Смоленчук А. Белорусы: нация Пограничья. Вильнюс: ЕГУ, 2011. 212 с. (у суаўтарстве).

• Смоленчук А. Белорусская национальная идея в начале XX в. // Cesty k narodnimu obrozeni: Belorusky a Cesky model. Sbornik prispevku z conference konane 4–6. 7. 2006 v Praze. Praha: UK FHS, 2006. S. 103–121.

• Смалянчук А. Асоба Каліноўскага як даследчая праблема // Кастусь Каліноўскі і яго эпоха ў дакументах і культурнай традыцыі / Навуковы рэдактар А. Смалянчук. Мінск: Беларускае гістарычнае таварыства, 2011. С. 9–25.

• Смалянчук А. Беларуская гісторыя: знайсці чалавека. Мінск: Логвінаў, 2013. 156 с.

**Смиловицкий Леонид**, доктор исторических наук, ст. научный сотрудник Центра диаспоры при Тель-Авивском университете (с 1995), изучает историю евреев Беларуси, публикуется в Израиле, Великобритании, Франции, США, Германии, Польше, России и Беларуси.

*Основные публикации:*

• Смиловицкий Л. Евреи Беларуси: из нашей общей истории, 1905–1953 гг. Минск, 1999.

• Смиловицкий Л. Катастрофа евреев в Белоруссии. Тель-Авив, 2000.

• Смиловицкий Л. Евреи в Турове. История местечка Мозырского уезда. Иерусалим, 2008.

• Smilovitsky L. Jewish Life in Belorussia During the final Decade of the Stalin Regime 1944–1953. Central European University Press (CEU Press), Budapest–New York, 2014.

• Смиловицкий Л. Цензура в БССР: послевоенные годы. Иерусалим, 2015.

**Szymaniec Piotr**, PhD in Law, vice-director of the Institute of Socio-Legal Studies, The Angelus Silesius State School of Higher Vocational Education in Wałbrzych (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu).

*Najważniejsze publikacje:*

• Szymaniec P. Republikanizm dla społeczeństwa handlowego. Myśl polityczno-prawna Adama Fergusona, recenzja wydawnicza: prof. dr hab. Bogdan Szlachta, Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, Wałbrzych 2013, ss. 412;

• Szymaniec P. Wstęp. Fryderyk Skarbek – szkic do portretu intelektualnego na tle epoki, [w:] F. Skarbek, Gospodarstwo narodowe. Wybór pism, wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył Piotr Szymaniec, Ośrodek Myśli Politycznej – Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, s. VII-LXXVI.

• Szymaniec P. Wstęp, [w:] W. Surowiecki, O upadku przemysłu i miast w Polsce. Wybór pism, wyboru dokonał, opracował, wstępem i przypisami opatrzył Piotr Szymaniec, Ośrodek Myśli polityczne – Wydział studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, s. VII–LXXVI.

• Szymaniec P. Fryderyk Skarbek o konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 roku i o statucie organicznym z roku 1832, „Czasopismo Prawno-Historyczne", Tom LXVI, zeszyt 2, Polska Akademia Nauk, Poznań 2014, s. 283–302.

• Szymaniec P. The impact of philosophical idealism on the Polish legal thought in the first half of the nineteenth century, [w:] C. Peterson, M. Sandström (eds.), Die idealistische Philosophie und die Juristen, Stockholm 2015.